

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Platnost od 1. 9. 2026

I. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního edukačního programu. Neprojevuje se pouze špatným prospěchem, ale může se projevovat také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Bývá důsledkem souboru více příčin souvisejících s osobností žáka, jeho vzdělávacími potřebami, motivací, zdravotním stavem, rodinným a sociálním prostředím i podmínkami vzdělávání ve škole. Je proto důležité příčiny obtíží včas identifikovat a přijmout účinná opatření vedoucí k jejich zmírnění nebo odstranění. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka a jsou vytvářeny dobré mezilidské vztahy mezi žáky navzájem i mezi žáky a pedagogy.

Východiska strategie předcházení školní neúspěšnosti:

- vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění, zejména ustanovení týkající se poskytování a vyhodnocování podpůrných opatření;
- vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Podle § 7 odst. 5 této vyhlášky základní škola zpracovává a uskutečňuje preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování;
- aktuální kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání České školní inspekce pro školní rok 2026/2027, zejména kritérium 5.4 zaměřené na sledování a vyhodnocování úspěšnosti žáků a práci školy s výsledky tohoto hodnocení.

II. Dlouhodobé cíle v oblasti prevence školního neúspěchu

- vytváření kvalitního, bezpečného a podnětného prostředí ve třídách a celé škole,
- průběžné sledování a vyhodnocování problematiky školní neúspěšnosti a sdílení informací o účinných i méně účinných způsobech jejího řešení,
- v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) rozvíjení odborných kompetencí a dovedností pedagogů potřebných pro předcházení a řešení školní neúspěšnosti,
- poskytování podpory a nabídky pomoci žákům, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace.

III. Rizikové faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole. Nejčastější faktory, které mohou mít dopad na školní úspěšnost dítěte/žáka:

- osobnost dítěte – oslabení nebo nerovnoměrný vývoj některých kognitivních funkcí, případně intelektové obtíže, specifické poruchy učení a další obtíže ovlivňující vzdělávání, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži,
- poruchy chování, poruchy autistického spektra (PAS) a další neurovývojové odlišnosti,
- zdravotní obtíže žáka kvalitu či kvantitu školní docházky,
- dlouhodobá absence,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,
- nepodnětné nebo nestabilní rodinné prostředí, případně konfliktní rodinná situace, pokud ovlivňuje vzdělávání žáka,
- rodinné prostředí s nezájmem o školu a školní dění, nezájem zákonných zástupců o spolupráci se školou,
- nepřiměřeně ochranné rodinné prostředí, pokud omezuje samostatnost žáka nebo negativně ovlivňuje jeho vzdělávání,
- nepříznivá rodinná nebo sociální situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině, třídě nebo se zaměstnanci školy a další okolnosti související s rizikovým chováním, pokud ovlivňují vzdělávání žáka,
- dítě/žák s odlišným mateřským jazykem nebo z odlišného kulturního a jazykového prostředí, pokud tato skutečnost ovlivňuje jeho vzdělávání.

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, samotného žáka, rodiny a případně dalších odborníků. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná, a to i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

IV. Varovné signály školní neúspěšnosti

- pokles motivace k učení,
- vyhýbání se školním povinnostem,
- zvýšená nebo opakovaná absence,
- zhoršení vzdělávacích výsledků,
- změny v chování,
- zvýšená úzkostnost nebo nejistota v souvislosti se školou,
- psychosomatické obtíže opakovaně spojené se školní situací,
- problémy ve vztazích se spolužáky nebo pedagogy,
- odmítání školní docházky nebo jednotlivých vzdělávacích činností.

Tyto projevy samy o sobě nepředstavují diagnózu; slouží jako podnět k pedagogickému zjišťování příčin obtíží a případnému zapojení školního poradenského pracoviště.

V. Projevy a dopady školní neúspěšnosti

- dlouhodobé nebo opakované zhoršování vzdělávacích výsledků,
- opakovaný neúspěch v jednom či více vzdělávacích oblastech,
- dlouhodobé neplnění školních povinností,
- nízká nebo klesající motivace k učení,
- nepravidelná docházka nebo vysoká absence, pokud má dopad na vzdělávání,
- výrazné obtíže v adaptaci na změnu školy, třídy nebo vzdělávacího programu,
- výchovné či vztahové obtíže, které negativně ovlivňují vzdělávání,
- dlouhodobé obtíže v osobní, rodinné nebo sociální oblasti, které mohou ovlivňovat vzdělávání.

Vedení školy v rámci sledování vzdělávacích výsledků analyzuje případné rozdíly v úspěšnosti žáků mezi vzdělávacími oblastmi, předměty a třídami a podle potřeby využívá výsledky této analýzy při plánování hospitační, metodické a podpůrné činnosti.

VI. Předcházení školní neúspěšnosti

- vytvářet bezpečné a podnětné prostředí, ve kterém je podporováno učení každého žáka,
- stanovovat žákům přiměřeně vysoká a srozumitelná očekávání s ohledem na jejich individuální vzdělávací potřeby a možnosti,
- respektovat individualitu žáka, jeho vzdělávací potřeby a možnosti a oceňovat jeho jedinečnost,
- vyhýbat se negativnímu srovnávání žáků a zaměřovat se na jejich individuální pokrok,
- podporovat aktivitu žáků, umožňovat jim vyjadřovat vlastní názory a aktivně se podílet na vzdělávání,
- vytvářet příležitosti k úspěchu a posilovat u žáků pozitivní vztah k učení,
- motivovat žáky k učení a společně s nimi reflektovat jejich pokrok a úspěchy,
- poskytovat žákům průběžnou zpětnou vazbu a oceňovat jejich úsilí a pokrok,
- dbát na pravidelnou docházku žáků do školy a včas reagovat na její případné narušení,
- zadávat školní a domácí práci s ohledem na vzdělávací možnosti a potřeby žáka a průběžně sledovat její plnění,
- věnovat pozornost rodinnému a sociálnímu zázemí žáka a podle potřeby spolupracovat se zákonnými zástupci.

VII. Postup školy při řešení školní neúspěšnosti

1. Identifikace obtíží

Jednotlivý vyučující průběžně sleduje vzdělávací výsledky, aktivitu, plnění školních povinností a další projevy žáka. V případě zjištění vzdělávacích obtíží vyhodnotí, zda se jedná o ojedinělý výpadek, nebo o dlouhodobější či opakující se problém.

2. Prvotní pedagogická podpora

Vyučující reaguje na zjištěné obtíže v rámci své běžné pedagogické práce. Podle potřeby upraví způsob práce se žákem, poskytne mu individuální podporu, zpětnou vazbu, přiměřenou pomoc nebo další podporu odpovídající jeho vzdělávacím potřebám.

3. Informování třídního učitele a zákonného zástupce

Pokud obtíže přetrvávají nebo se opakují, informuje vyučující třídního učitele a podle charakteru situace také zákonného zástupce žáka.

4. Pedagogické vyhodnocení situace třídním učitelem

Třídní učitel shromáždí dostupné informace od vyučujících a ověří, zda se obtíže týkají pouze jednoho vyučovacího předmětu, více vzdělávacích oblastí, nebo zda souvisejí také s docházkou, chováním, vztahy ve třídě, rodinnou situací či jinými okolnostmi.

5. Jednání se zákonným zástupcem a stanovení konkrétních opatření

Podle charakteru a závažnosti obtíží třídní učitel nebo jiný pověřený pedagog projedná situaci se zákonným zástupcem. Cílem jednání je společně pojmenovat obtíže, hledat jejich možné příčiny a dohodnout další postup podpory žáka a stanovit konkrétní opatření, a to jak na straně školy, tak na straně žáka a rodiny. O jednáních a přijatých opatřeních škola pořizuje písemný záznam v souladu s pravidly vedení dokumentace školy. Součástí tohoto písemného záznamu je i stanovení termínu, kdy proběhne další jednání, kde budou dohodnutá opatření vyhodnocena, popř. určení jiné formy, jak budou dohodnutá opatření vyhodnocena.

Na základě vyhodnocení situace se stanoví možná opatření na straně školy:

- vytváření bezpečného a podnětného prostředí podporujícího vzdělávání a školní úspěšnost každého žáka,
 - zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy a opatření zaměřená na podporu nebo obnovu příznivého klimatu třídy,
 - stanovení přiměřeného rozsahu učiva a přizpůsobení zadávané školní i domácí práce vzdělávacím možnostem a potřebám žáka,
 - úprava organizace vzdělávání a podmínek pro učení podle individuálních vzdělávacích potřeb žáka, například přiměřené rozložení zátěže nebo předvídatelnost termínů
- ověřování znalostí,

- zajišťování vhodných pomůcek a dalších podpůrných prostředků s ohledem na individuální vzdělávací potřeby žáka,
- podpora rozvoje účinných strategií učení a vedení žáka k volbě vhodných postupů a pomůcek při osvojování učiva,
- posilování motivace žáka k učení, poskytování průběžné zpětné vazby a oceňování jeho úsilí a pokroku,
- individuální konzultace, doučování, pedagogická intervence a další formy individuální pedagogické podpory,
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu a podpora jeho aktivního zapojení do života třídy a školy,
- včasné informování zákonných zástupců o výrazném nebo dlouhodobém zhoršení vzdělávacích výsledků žáka a projednání navrhovaných podpůrných opatření,
- podle potřeby zpracování plánu pedagogické podpory (PLPP) jako nástroje podpůrných opatření prvního stupně a průběžné vyhodnocování účinnosti poskytované podpory,
- zapojení školního poradenského pracoviště do vyhodnocení situace, plánování a vyhodnocování podpory žáka,
- podle potřeby spolupráce se školským poradenským zařízením a využití jeho poradenské pomoci,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP), je-li jeho zpracování doporučeno školským poradenským zařízením a jsou-li splněny podmínky stanovené právními předpisy,
- podle charakteru obtíží také speciálně pedagogická péče v rozsahu stanoveném právními předpisy nebo doporučením školského poradenského zařízení,
- u žáků, u nichž školní neúspěšnost souvisí se závažnými sociálními nebo rodinnými okolnostmi, spolupráce se zákonnými zástupci, školským poradenským pracovištěm, školským poradenským zařízením a v případech stanovených právními předpisy také s orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

VIII. Závěrečné ustanovení:

Strategie předcházení školní neúspěšnosti je dlouhodobým dokumentem školy. Na jeho tvorbě, aktualizaci a vyhodnocování se podílí celé školní poradenské pracoviště společně s vedením školy. S dokumentem jsou prokazatelně seznámeni všichni pracovníci školy. Strategie je zveřejněna na webových stránkách školy. Její účinnost a naplňování jsou pravidelně vyhodnocovány. Na základě výsledků vyhodnocování jsou přijímána opatření vedoucí k aktualizaci a zkvalitňování strategie.

